

korte mededelingen

Cirkelende Aalscholver

Medio mei 1992 zag ik boven de Duivenvoortse Polder bij Wassenaar een Aalscholver. Na aanvankelijk wat onbestemd heen en weer vliegen ging het dier gaandeweg cirkels beschrijven zoals ook Buizerds dat doen. Steeds hoger en hoger totdat hij uiteindelijk door sluierbewolking aan het gezicht werd onttrokken.

Voor buitenmensen misschien een welbekend verschijnsel. Voor mij als stadsmens niet en ik heb er ook nooit iets over gelezen. Ik ben benieuwd of dit een op zichzelf staand geval is geweest of dat anderen hier ook bekend mee zijn. Met belangstelling zie ik uit naar een mogelijke reactie op mijn waarneming.

■ Th. Bruijniks, Suzannaland 412, 2591 JS 's-Gravenhage.

Eind mei - begin juni namen wij dit gedrag ook drie maal boven Baarn waar.

Jaap Taapken

Eerste kievitse uit zes gemeenten wordt uitbroed

Zes Friese burgemeesters laten het eerste kievitse dat in hun gemeente is gevonden in een vogelopvangcentrum alsnog uitbroeden. Voorheen werden de eieren opgegeten.

De burgervaders willen na de recente actie van de Nederlandse vogelbescherming niet de kritiek krijgen dat zij onschuldige kuikentjes oppeuzelen. De eieren worden uitbroed in een broedstuf van vogelopvangcentrum De Fûgel-pits in Anjum.

Burgemeester J. Geersing van Ferwerdadeel heeft, evenals zijn collega uit Dongeradeel, gistermiddag het eitje in de broedmachine gelegd. Geersing vindt dat op deze wijze de bezwaren van de vogelbescherming teniet worden gedaan. *'Eieren zoeken hoort bij onze cultuur, net zo goed als de nazorg voor de vogels'.*

Bron: Dagblad De Telegraaf 19 maart 1992.

Hoe langer hoe gekker!

Er zijn nu al burgemeesters van Friese gemeenten die het aan hen aangeboden eerste kievitse laten uitbroeden met alle kosten en energie van dien. Zou het niet veel gemakkelijker zijn dat aan de Kieviten zelf over te laten?

Kunnen die burgemeesters niet de moeite nemen even met de vinder mee te lopen om het nestje met eieren te bekijken en verder met rust te laten?

Andere Friese eierrapers willen al 'reservaten' waar geen eieren meer geraapt mogen worden. 't Is allemaal té gek voor woorden. Zou een verbod op het zoeken en rapen van kievitseieren niet veel eenvoudiger zijn?

In het verleden is trouwens het vaststellen van een toegestane zoek- en raapperiode steeds min of meer geregeld naar de kalender. Indien de

Kieviten vroeg begonnen te broeden kon er dus langer worden geraapt dan wanneer de Kieviten in een bepaald voorjaar laat met het leggen van eieren begonnen. Men heeft er kennelijk nooit aan gedacht om toendertijd de periode van toegestaan zoeken en rapen te koppelen aan de datum van de vondst van het eerste kievitse. Bijvoorbeeld twee weken na de vondst van het eerste kievitse met zoeken en rapen stoppen. Maar deze opinie is inmiddels ook al lang achterhaald. Niet meer zoeken en niet meer rapen is voor alle belanghebbende partijen de meest eenvoudige én ook de beste oplossing.

Open brief inzake rapen kievitseieren aan staatssecretaris drs. G.D. Gabor van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Naar aanleiding van de discussie met betrekking tot het eierenrapen in Friesland een bijdrage over de situatie die wij dit voorjaar moesten aanschouwen en onze voorlopige onderzoeksresultaten. Zoals u wellicht bekend is, heeft de Bond van Friese Vogelwachters de raaptijd vrijwillig met twee dagen ingekort om zogenaamd via een rekenregel vast te stellen wat goed is voor onze weidevogels.

Door de redelijk vlotte grasgroei en het uitsteken-de oogstwee in de periode van 13 tot 20 mei is in Friesland de eerste snede volledig geoogst. Wat de gevolgen voor onze weidevogelpopulatie zijn, laat zich raden. In ons onderzoeksgebied waar wij de pulli van de Kievit ringen en tevens kleurringen aanbrengen blijkt dat het maaien en schudden van het gras desastreus is geweest voor de jonge vogels die geboren zijn na 10 mei. Wij ringen als volgt; vroeg geboren jongen krijgen een andere kleur dan de jonge vogels geboren na 10 mei. De datum 10 mei is gekozen omdat vóór deze datum in Friesland geen jongen aanwezig zijn in die gebieden waar eieren worden geraapt. Het betreft een vijfjarig onderzoek waarbij nog andere aspecten worden onderzocht als overleving. Doordat zelfs in ons onderzoek gebied aantoonbaar eieren zijn geraapt door enkele vandalen kwamen 32 nesten voor 10 mei uit (spreiding 20 april tot 9 mei) en 33 nesten na 10 mei (waarvan 30 in enkele dagen rond 15 mei)! Voor het onderzoek een goede verhouding, ware het niet dat wij liefst alle nesten ruimschoots voor 10 mei hadden zien uitkomen (referentie kader genoeg elders in Friesland). Het voorlopig inventariseren na het maaien geeft aan dat late jongen nauwelijks overlevingskans hebben gehad. De verhouding ligt op 1:6! Deze verhouding is geflatteerd omdat wij het niet konden nalaten enkele late jongen door het maai geweld heen te loodsen. Totaal werden er door ons tot nu toe 130 jonge Kieviten geringd waarvan zeventig voor 10 mei (dus niet alle uitgekomen nesten konden worden geringd). Gelet op onze voorlopige waar-

Het Vogeljaar 40 (1992) 3

nemingen zijn hiervan nog een zeventigtal in leven in de verhouding zestig vroeg en tien laat. Opvallend is ook dat de aantallen jongen per paar nogal verschilt namelijk vroeg geboren twee à drie jongen per ouderpaar, laat geboren één à twee per ouderpaar.

Andere relaties met weersomstandigheden zijn nog niet gelegd wat betreft geboortedatum en weersomstandigheden in de eerste vijf levensdagen maar lijken zeer interessant.

Het broedsucces van de Grutto is eveneens, zo niet erger, rampzalig. De start van het broedseizoen was laat in verhouding met andere jaren. In ons gebied werden 22 nesten van de Grutto gevonden die rond 10 mei uitkwamen, ondanks al onze aandacht overleefde slechts tien procent van de jongen het maaien en werden de gemerkte nesten na het maaien door kraaien en meeuwen gepredeerd!

Ook de Tureluur kan een broedsucces van vrijwel nihil noteren.

Al met al een rampzalig jaar voor onze weidevogels. Wanneer het eierrapen was verboden, waren in ieder geval enkele tienduizenden jonge Kieviten gespaard gebleven en vrijwel vliegvlug geweest. Terugvangst van 'onze jongen' geeft aan dat de eerste jongen van 20 april nu vliegvlug zijn en de rest de komende anderhalve week op de wieden gaan.

Nadere uitwerking van de gegevens moet het komende half jaar plaatsvinden, wij houden u hiervan op de hoogte hoewel bepaalde conclusies pas over een jaar of vijf kunnen worden hard gemaakt. Echter het punt overleving is reeds dit jaar hard gemaakt!

Hopelijk is deze bijdrage weer een extra stimulans om op korte termijn definitief via de wetgeving paal en perk te stellen aan het eierrapen in Friesland en daarbuiten.

■ Weidevogelonderzoekers Willem Bil & Jack Schuurs, postadres: Harnedijk 31-B, 9038 TN Engelum. Brief gedateerd 21 mei 1992.

Verjaging van meeuwen op plat dak door Fretten mislukt

In Nieuwsbrief nummer 1, jaargang 4 (maart 1992) bladzijden 5-7 van de Stichting De Fret vonden wij een afdruk van een kranteknipstel uit de Tielse Courant van 20 december 1991 waarin wordt gemeld dat het gigantische distributiecentrum van Blokker in Geldermalsen drie paartjes van de Fret op de daken (30.000 m²) heeft losgelaten om de overlast van meeuwen te beperken. De nabijgelegen regionale vuilstortplaats trekt veel meeuwen aan die hun buit vaak meenemen naar de daken van Blokker. Wat ze daarbij als onverteerbaar achterlaten, wordt door de regen in de afvoerbuizen gespoeld die daardoor verstopt raken. Draineringsbuizen fungeren als onderkomen voor de Fretten. Via bruggetjes konden de Fretten zich van het ene naar het andere dak begeven.

Nadat de Stichting De Fret de heer Couperus van de firma Blokker nader had ingelicht over de levenswijze van Fretten en hem een boekje over Fretten had toegezonden, kwam de heer Couperus tot de overtuiging dat de Fretten ongeschikt

waren om ze op deze manier op het dak te houden en beloofde ze er weer af te halen.

Zie ook de Tielse Courant van 21 december 1991 en 8 april 1992.

Internationaal stootvogelnieuws III

Onlangs verscheen het vierde bulletin van de World Working Group on Birds of Prey and Owls (WWGBP). Voor lieden met speciale belangstelling voor deze groepen zijn zowel de nieuwsbrieven als de bulletins van de WWGBP een 'must', daar steeds over onderzoeken en ontwikkelingen uit de gehele wereld wordt gepubliceerd. Zo ook weer het vierde bulletin, dat ruim 300 bladzijden telt. Hieruit een paar grepen. In Europa gaat het met de Zeearend naar wens, zij het dat de soort als broedvogel uit de Donaudelta is verdwenen. Ook kan men zich afvragen wat de oorlogshandelingen in Joegoslavië aanrichten. De bij de stad Osijek gelegen Kopacki-rit herbergt immers de bulk van de Joegoslavische zeearendenstam. En juist rond Osijek ging veel mis. Polen kan bogen op een steeds groeiend bestand met naar schatting thans 240 broedparen; in dit bulletin staat hoe een reeks beschermende maatregelen in Polen positief heeft uitgepakt.

Vervolgens valt een interessant verhaal te lezen hoe Kerkuil en mens elkaar vonden in Maleisië bij het bestrijden van voor de palmolie-industrie schadelijke ratten. De plantagebeheerders plaatsten reeksen nestkasten om Kerkuilen te lokken. En met succes: 98% van het kerkuiliendiert bestaat uit ratten.

Dan is er een boeiend verhaal over het nog steeds ontbreken van de Slechtvalk als boomnestbroeder in de bossen van Centraal-Europa, ondanks het herstel van de soort elders. Vroeger was daar een bloeiend bestand boomnestbroeders, maar dat verdween ook in de jaren zestig en daarmee de traditie, zo is de suggestie van de auteurs.

De Monniksgier is, ondanks zijn enorme verspreidingsgebied dat reikt van Spanje tot Oost-China, een van de meest bedreigde stootvogels. In Spanje gaat het thans goed en ook de kleine populatie op Mallorca lijkt weer wat meer lucht te krijgen, overigens dank zij 'gierenrestaurants' en herintroducties. In dit bulletin valt een rapportage uit China te lezen waar de gehele populatie wordt geschat op 1760 vogels; vluchten van 100 Monniksgieren bij een karkas worden in China nog wel vastgesteld.

Rob Bijlsma leverde een bijdrage over stootvogeltrek door Nepal en de Joegoslaaf Grubac een bijdrage over de status van de Lammergier in Macedonië, waar de soort op het punt staat te verdwijnen; begin jaren tachtig waren er nog drie broedparen.

De stootvogelsituatie in Syrië, Bulgarije en Japan wordt doorgenomen, de stootvogeltrek over de Straat van Messina krijgt aandacht, er is een artikel over een gevonden rotsnest en bodemnest van de Schreeuwarend in Slowakije en ook is er een overzicht van de fascinerende stootvogelrijkdom in de nu gelukkig geredde Cabañeros in Centraal-Spanje.

Dit keer geen nieuws over het Schotse Zeearend-

denproject met in 1991 vier paren die zeven jongen grootbrachten. De Rode Wouw in Wales behaalde weer een nieuw record: 76 broedparen in 1991 tegen 63 paren het jaar daarvoor.

■ Bulletin 4 van de WWGBP kan worden besteld bij R.D. Chancellor, 15B Bolton Gardens, Londen SW 5 OAL, UK. Op dat adres kunnen eventuele belangstellenden ook informatie krijgen over de IVde Wereldconferentie over stootvogels en uilen die van 10-17 mei 1992 in Berlijn zal worden gehouden.

Gerard Ouweneel.

Hulp aan Gierzwaluwen in Roosendaal

De Gierzwaluw Werkgroep van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie afdeling Roosendaal tracht reeds enkele jaren door middel van voorlichting aan de inwoners van Roosendaal, het gemeentebestuur, de aannemers en architecten, de nog bestaande nesten van Gierzwaluwen te beschermen en nieuwe nestgelegenheid te bieden.

De LTS te Roosendaal gaat de Gierzwaluw Werkgroep daar nu mee helpen. Het enthousiaste lerarenkorps van de school besloot alle medewerking te verlenen en zo ontstond een hartverwarmende samenwerking tussen leerlingen, staf en natuurbeschermers.

De leerlingen van het tweede jaar maken in het kader van het houtverwerkingsprogramma speciale gierzwaluwkasten en in de drukkerij-afdeling wordt het voorlichtingsmateriaal voor de leerlingen gedrukt. De natuurbeschermers gaan in de klassen vertellen over de Gierzwaluw en draaien een film over deze vogels.

Als de kasten klaar zijn, zullen ze worden opgehangen in de straten van de binnenstad waar al Gierzwaluwen nestelen, in de hoop dat op deze wijze de kolonies worden uitgebreid. Inwoners van deze stad worden in de plaatselijke pers gevraagd hun gevels beschikbaar te stellen voor een nestkast.

■ Gierzwaluw Werkgroep IVN, mevrouw M. Mourmans-Leinders, Zundertseweg 84, 4707 PB Roosendaal, 01650-35 810.

Roodoorbuulbuul in Maassluis winterhard?

In september 1991 werden wij in onze tuin in Maassluis een merkwaardige vogel gewaar. Hij gedroeg zich bepaald niet schuw en kon vrolijk fluitend op de takken van onze perebomen worden waargenomen. Na enig zoeken in vogelboeken bleek het een Roodoorbuulbuul (*Pycnonotus jocosus*) te zijn. De buulbuul komt voor in India, Zuid-China, Indochina en Indonesië. Van het gymnasium kon ik mij nog herinneren dat 'jocosus' zo iets als 'grappig' betekent en dat bleek een goede omschrijving te zijn. In de Amerikaanse Peterson zag ik dat de 'Red Whiskered Bulbul' in de jaren zestig in Florida is losgelaten en zich daar lokaal ook heeft uitgebreid.

Deze biotopen betreffen echter alle subtropische en tropische klimaten en mijn vermoeden was dat wij na de winter niets meer van onze buul-

buul zouden zien. Wie schetst dan ook onze verbazing toen in april de buulbuul weer verscheen?

Was hij naar het zuiden getrokken en in het voorjaar 1992 weer op zijn oude stekje teruggekeerd? Is hij ontsnapt uit een volière? Ik weet het niet. Wij wonen aan de zuidoostkant van Maassluis en hebben een grote, bomenrijke tuin. De buulbuul schijnt het goed naar zijn zin te hebben.

■ J.J. van Duijn, Prinses Julianalaan 16, 3143 LK Maassluis.

Het is ook mogelijk dat er dit voorjaar opnieuw een buulbuul is ontsnapt van de zelfde eigenaar waarvan er ook dit najaar een ontsnapte en het dus niet het zelfde exemplaar betreft.

Redactie.

Symposium 'Toekomst van beekdalen' in november

Op woensdag 25 november 1992 wordt in De Reehorst te Ede het symposium 'De toekomst van beekdalen' gehouden. Centraal staat het concrete herstel van veelal zwaar aangetaste beekdalen in ons land. Inleidingen over onder meer het ecologische 'einddoel' voor diverse landschappen, het gewenste milieuhygiënische en ruimtelijke beleid en plannen voor beekdalherstel. Er is tevens een uitgebreide posterpresentatie van tientallen herstelacties, variërend van een nieuwe kronkel in een rechtgetrokken beek tot toekomstvisies voor grensoverschrijdende beekdalen of beken in en rond de stad.

Het symposium wordt georganiseerd door de Stichting Natuur en Milieu in samenwerking met 'Natuurmonumenten' en enkele milieufederaties.

■ Inlichtingen en aanmeldingen voor het symposium en de posterpresentatie bij de Stichting Natuur en Milieu, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030 - 331 328 (secretariaat Natuur- en Landschapsbeheer - NLB).

Europese prijs voor kranten en journalisten

'De wereld is mijn thuis'. Deze titel van de eerste Europese prijs voor informatie over het milieu geeft aan waarover het gaat. De prijs die werd ingesteld door de Europese Commissie en de Europese vereniging van dagbladuitgevers is bedoeld om de openbare mening attent te maken op het belang van de milieuproblemen zowel op regionale als op wereldschaal. De prijs is een beloning voor artikelen en onderzoeken over milieuproblemen die tussen 1 januari 1991 en 30 juni 1992 in niet-gespecialiseerde dag- en weekbladen in heel het werelddeel Europa zijn verschenen.

De beloonde redacties ontvangen trofeeën en certificaten en de bekroonde journalisten hebben recht op een bedrag van 10.000 Ecu* om een reportage over milieuproblemen te maken. Candidaturen moeten op z'n laatst op 15 juli 1992 worden gestuurd aan de 'Association GEA'- 80 rue Vaneau, F75007 - Paris. Tel: 1-42-22-12-82 - Fax: 1-45-49-27-11.

* 1 Ecu = f 2,30 of BF 42.

België blijft vogels vangen

In 1991 mogen in België tussen 15 oktober en 15 november ter bevoorradings van vinkeniërs wederom Vinken worden gevangen. In Vlaanderen 18.500 exemplaren en in Wallonië 8.450 exemplaren. Opvallend is de afname van de toegestane vangst van Goudvink, Kruisbek, Putter, Zanglijster en Appelvink. Daar tegenover blijft er toenemende belangstelling voor soorten zoals de Rietgors, Kneu, Vink, Keep en Sijs. De interesse voor de Groenling bleef gelijk (800 stuks). Deze vogelstropen wordt gelegaliseerd door een overheid die daartoe speciaal vergunningen geeft aan een beperkt aantal organisatie. Niet alleen met de aantallen te vangen vogels maar ook met de vangstdata wordt in België behoorlijk de hand gelicht. Zo meldde een niet nader te noemen natuurliefhebber onlangs dat hij op zaterdag 5 oktober 1991 nabij Visé op drie plaatsen massale vogelvangst kon vaststellen. Er werd gebruik gemaakt van vaste opstellingen met rechtopstaande palen waarop kooitjes met lokvogels waren geplaatst. Naar zijn waarneming was er voor doortrekkende vogels geen ontkomen aan! In België mag men dan wel goed zijn om met behulp van allerlei kromme redeneringen 'foefjes' te bedenken om toch nog een eigen uitleg te geven aan de bepalingen van de EG-Vogelrichtlijn (79/409/EEG), het massaal vangen is conform artikel 8 van de richtlijn verboden. Ontheffing hiervoor door middel van een beroep op artikel 9 is onzes inziens niet mogelijk, omdat er geen economische noch beschermingsmotieven voor de overige fauna aan te ontfen zijn. Integendeel, het is niet ondenkbaar dat op die manier specifieke trekroutes van kleine populaties worden leeggevangen. Iets dergelijks heeft zich in de jaren zestig in België voorgedaan met de Putter.

Redactie

De gemiste kans

Het houden van Europese Cultuurvogels is voor vele liefhebbers een bron van vreugde en een nuttige besteding van hun vrije tijd. Dat hij daarbij wordt beperkt door een zeer verouderde wetgeving ondervindt hij dagelijks aan den lijve. De Vogelwet uit 1936 staat slechts zeven soorten toe, die in deze wet worden aangeduid als kooivogels. Deze zeven soorten zijn: Putter, Vink, Sijs, Kneu, Merel, Geelgors en Groenling. Nu is het sinds 1985, mede door inspanningen van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, mogelijk om een vervoersvergunning aan te vragen. Deze vergunning (vogelvergunning K) vermeldt de vogels die voorzien zijn van een vaste erkende voeding. Zo'n vergunning is een jaar geldig en stelt de houder in staat met de vogels legaal de openbare weg te betreden om bijvoorbeeld deel te nemen aan een tentoonstelling of een bezoek aan een dierenarts af te leggen. Ook is het mogelijk deze vogels te ruilen of over te dragen aan derden.

Deze vergunning is noodzakelijk omdat de Vogelwet 1936 het wel toestaat de zeven vermelde vogelsoorten te houden, maar men mag ze zonder vergunning niet vervoeren.

Het Vogeljaar 40 (1992) 3

Was het vroeger zo dat de meeste liefhebbers de Europese Cultuurvogels alleen maar in een gezelschapsvolière hielden om hun mooie kleuren of hun lieflijke zang, tegenwoordig ligt dat wel anders. Het zijn nu de fokkers van deze Europese Cultuurvogels die het voortouw hebben genomen door deze vogels massaal te fokken. Vogels waarvan tien jaar geleden nog werd gezegd dat ze niet te fokken waren, daarvan zijn nu reeds cultuurstammen aanwezig. Tevens zijn van vele soorten al kleurafwijkende stammen opgezet waarbij de Groenling als trendsetter heeft gediend.

Al de fokkers van Europese cultuurvogels (wildzang is hier niet de juiste term) hebben door selectie een vogel gefokt die op vele gebieden niet meer te vergelijken is met zijn soortgenoten in de natuur.

Er zijn bij deze vogels eigenschappen gevormd als rustig van aard, het opnemen en doorvoeren aan hun jongen van een vervangend voer (ei-voer) en hun kleur en vorm moeten voldoen aan de daarvoor vastgestelde standardeisen. Al dat soort zaken hebben vogels doen ontstaan die net als zo veel andere dieren zijn gedomesticeerd geworden. De huidige fokkers hebben helemaal geen plaats in hun foklijn voor exemplaren uit de natuur. Deze veranderde wijze van onze liefhebberij hebben wij, als Speciaalclub Europese Cultuurvogels, reeds verscheidene malen in samenspraak met het hoofdbestuur van de NBVV bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangekaart. Dit alles met als doel dat er in een nieuwe Flora & Faunawet, die op dit moment in voorbereiding is, iets van onze wensen terug te zien. Maar op het ministerie heeft men duidelijk meer oor voor natuurbeschermersargumenten dan voor de onze. Daar waar het wordt toegejuicht, dat door eigen fok van tropische vogels de aanvoer uit die landen kan dalen, wordt voor de Europese Cultuurvogels dit argument niet gehanteerd.

Wat wij als liefhebbers van Europese cultuurvogels graag zouden zien, is de erkenning dat de door ons gehouden vogels afwijken van de vogels uit de natuur. Dat houdt dan tevens in dat vogels voorzien van een erkende vast voeding niet zouden moeten vallen onder de nieuwe Flora & Faunawet en er geen beperkende maatregelen voor zouden moeten gelden. Op die manier kunnen wij ook samen met vogelbeschermingsorganisaties de echte problemen aanpakken, zaken die echt resultaten opleveren, zoals:

- Het terugdringen van de illegale vangst van Europese vogels. Wij accepteren dan ook het voornemen dat alle door ons gehouden Europese Cultuurvogels voorzien moeten zijn van een vaste voeding.

- Die zaken aanpakken die een echte bedreiging zijn voor de Europese vogels. Zaken als biotoopvernietiging, toenemend autoverkeer, gebruik van bestrijdingsmiddelen en de vervuiling en verzuring van ons milieu in zijn algemeenheid.
- Bestrijden van die afschuwelijke vogelvangsten in Zuidoepese landen waar miljoenen zangvogels verdwijnen in paté.

Allemaal zaken die onze gezamenlijke inspanning meer dan waard zijn want wij vogelhouders

zijn vogel- en natuurliefhebbers.

Als de voortekenen niet bedriegen, bestaat bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het voornemen in de wetswijzigingsvoorstellen niet in te spelen op onze handreiking. Wij zijn overtuigd dat samen de illegaliteit kan worden aangepakt. Landbouw, Natuurbeheer en Visserij laat echter vele kansen liggen.

Door de vogelfokker op één lijn te stellen met de illegale vogelvangst en handel en ze in het verdomhoekje te stoppen, zullen de vele houders van bijvoorbeeld de Goudvink in de illegaliteit blijven en zal het niet mogelijk zijn deze mensen te bereiken. En dit houdt dan weer het illegale wildvangcircuit in stand.

Zoals het er nu uitziet, een gemiste kans van de wetgever.

■ De Speciaalclub Europese Cultuurvogels, W. Arets, Groenord 74, 2401 AG Alphen aan den Rijn.

Zie ook: Maréchal, P. (1988): Bijdrage tot de discussie over het fokken van wildzangvogels: gezien in sociaal, genetisch en ecologisch perspectief. EEBV, Eindhoven.

Zilvermeeuw slachtoffer van nyldraad

Op 1 april 1992 trof ik een zeer verzwakte volwassen Zilvermeeuw aan op een groenland te Ravenswoud. Deze vogel bleek te lijden door een stuk nyldraad dat voor de visserij wordt gebruikt als een soort net. Het draad was be-

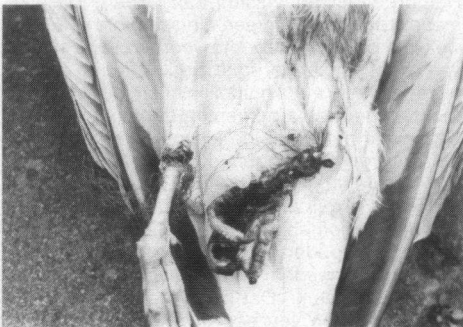

Foto: J. Mulder.

vestigd aan beide poten. Het draad had als een zaag gewerkt bij het lopen, waarbij het heen en weer ging. Zoals op de foto is te zien, is één poot tot in het bot geheel doorgezaagd. De draad was bij de andere poot tot op het bot ingesneden. De vogel was sterk vermagerd en woog nog slechts 670 gram.

■ J. Mulder, Veenrijksweg 6, 8427 RS Ravenswoud.

Op zoek naar lange zeevogelbotten

Bij veel vormen van onderzoek is het van belang om precies te weten hoe oud een vogel is. Van sommige zeevogels (bijvoorbeeld meeuwen en sterns) kan een indruk verkregen worden door het verenkleed te bestuderen, maar bij deze soorten gaat het slechts om een ruwe indicatie dank zij enkele jeugdkleden en bij de meeste zeevogels is zelfs dat onmogelijk. Zo verandert

de Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* vanaf zijn eerste verenkleed tot hij voor het eerst gaat broeden (op tien of twaalfjarige leeftijd), en zelfs tot hij een natuurlijke dood sterft (veertig à vijftig jaar oud?), uiterlijk niet. Ook bij onderzoek aan dode vogels zijn de mogelijkheden beperkt. Inspectie van de geslachtsorganen levert slechts een conclusie als 'nooit gebroed/ooit gebroed', en de aanwezigheid van een *bursa Fabricii* is alleen nuttig om juvenielen (of jonge subadulten) van de rest te scheiden.

Recent onderzoek aan zeevogelbotten heeft aangetoond dat er nog meer mogelijkheden zijn. Van de op grote schaal geringde populatie Grote Jagers *Catharacta skua* op Foula (Shetland Eilanden) zijn kadavers van exemplaren met bekende leeftijd ontleed. Onderzoek door het maken van slijpplaatjes uit enkele botten wees uit dat de leeftijd tot op het jaar nauwkeurig kon worden vastgesteld op een bij bomen al lang bekende manier: ringen tellen. Niet elk bot was geschikt en aanvullend onderzoek wees uit dat niet elke soort dadelijk veelbelovende resultaten te zien gaf, maar het begin is er. Om van meer soorten te kunnen vaststellen of een dergelijke methode bruikbaar en betrouwbaar is, is er meer materiaal nodig. Daarom een dringende oproep om van geringde zeevogels enkele botten te verzamelen en deze samen met de ringgegevens in te sturen naar onderstaand adres. Onder zeevogels wordt hier verstaan: alle duikers *Gaviidae*, stormvogelachtigen *Procellariiformes*, aalscholvers *Phalacrocoracidae*, Jan van Gent *Sula bassana*, jagers *Stercorariidae*, meeuwen *Lariidae*, sterns *Sternidae* en alkachtigen *Alcidae*. De meest geschikte botten zijn 'lange' botten: liefst de *tibiotarsus* of de *humerus*. De *tarsus* is bij de meeste soorten onbetrouwbaar gebleken. Om een indicatie te geven om welke botten het gaat: de *humerus* is het bot dat de meest vleugelverzamelaars gewoonlijk afbreken. Indien voor deze oproep een vleugel wordt verzameld, is het van groot belang dit bot heel te laten, dus voorzichtig los te snijden van de romp. De *tibiotarsus* is het lange bot dat dadelijk boven de *tarsus* (het loopbeen, het bot waar de ring omheen zit) is te vinden. Bij het verzamelen van de ring breken de meeste mensen de *tarsus*, zodat de *tibiotarsus* in tact zou moeten zijn gebleven. Wees (in beide gevallen) zo vriendelijk om het bot goed vleesvrij te maken.

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door dr. R.W. Furness, Zoology Department, Glasgow University.

■ Materiaal wordt ingezameld door de werkgroep Nederlands Stookolieslachtoffer-Onderzoek van de Nederlandse Zeevogelgroep (NZG/NSO): C.J. Camphuysen, Perim 127, 1503 GB Zaandam.

Sneeuwuilperikelen

Na de Sneeuwuil van de Maasvlakte ben ik toch wat anders tegen vogelfoto's gaan aankijken. Vooral tegen hele mooie foto's. Dat komt zo.

Sneeuwuilen bezitten uitstraling. Vraag een wilkeurig vogelaar spontaan een rijtje namen op te sommen van vogelsoorten die hij eens begeert te zien en groot is de kans dat de Sneeuwuil niet ontbreekt. Waarom?

Uilen hebben natuurlijk toch al een streepje voor. Maar deze slijt het bestaan in barre arctische streken, bezit met zijn grote witte gedaante een wel zeer spectaculair uiterlijk, heeft een boeiende levenswijze en is ook nog eens zeldzaam. Toen de laatste winter op de Maasvlakte dan ook een Sneeuwuil opdook, waren bijna dranghekken nodig om de samenstromende vogelaars in het gareel te houden en valium om de emoties te bedwingen.

Zaterdagmorgen 14 maart 1992 reisden wij gedrieën naar de Maasvlakte. Via Europort, waar wij elkaar ruim veertig jaar geleden voor het eerst hadden ontmoet. Ook naar vogels kijkend, maar dan in korte broek. En ook in een gans andere entourage dan die van petrochemische industrie, raffinaderijen en overslagbedrijven. Het 'weet je nog wel' ging dus regelmatig rond.

Aangekomen op de Maasvlakte was de Sneeuwuil niet moeilijk te vinden. Midden in de wijde ruimte stond een breed front vogelaars door allerlei soorten optische apparatuur strak te turen naar een wit punt op de top van een laag duintje: de Sneeuwuil. De Bilt was zo attent de vogel te laten beschijnen door fraai licht. In de ambiance van de open vlakte, het klare licht van de noordwestenwind met op de achtergrond de zee overtrof de vogel moeiteloos iedere verwachting. Van de groep vogelaars had zich dan ook een mateeloos tevreden stemming meester gemaakt. Minzaam werden de voortdurend toesnellende nieuwkomers op de vogel geattendeerd. Maar ondertussen hielden ze elkaar scherp in het oog. Want indien er een de groep zou verlaten richting Sneeuwuil, zou deze kunnen wegvliegen. En dat was niet de bedoeling.

Zoals overal en altijd bij leuke dingen kwam ook hier het 'maar'. Twee Strandleeuweriken eisten even de aandacht op. Toen de vogelaars weer front Sneeuwuil stonden, waren enkele zware te-

leapparatuur torsende lieden tien meter richting duintopje opgerukt. Dat was het begin.

Wat later vielen twee door het terrein richting Sneeuwuil bewegende auto's waar te nemen. Het verst gevorderd was een fel rood gekleurd voertuig van oostaziatische makelij. In zijn haast de Sneeuwuil te fotograferen had de chauffeur zelfs vergeten de lichten te doven. Uit het portier-raam priemde gelijk tankgeschut een enorme tellens. De Sneeuwuil pruimde het rode autootje niet en vloog af naar een ver verwijderd terreindeel, de vogelaars meesmuilend achterlatend: 'Afgelopen maandag ging het ook zo maar toen raakten de auto's van de vogelfotografen gelukkig vast', zei er een. Door onze verrekijkers zagen wij hoe zich een beschamende scène afspeelde van drie door het terrein hobbende auto's achter de Sneeuwuil aan.

Toen wij later weer bij de vogelaars kwamen werd niet meer gesproken over de Sneeuwuil maar alleen over het rode autootje dat weer, halverwege tussen de groep en de vogel, langzaam opreed in diens richting. Tot voor de zoveelste maal die ochtend de vogel opvloog en nu naar een onbereikbare plaats, over water om achter een terreinplui te verdwijnen.

In de groep vogelaars ontladde zich de ergernis. Man met auto zouden subiet in rook zijn opgegaan indien de verwensingen zouden worden vervuld. 'Al die teletenzen zijn alleen maar fallusymbolen' zei er een - hij sjouwde zelf een niet weg te vlakken telescoop mee. Twee man stapten resoluut op de rode auto af om eens even hun mening uiteen te gaan zetten. Toen te laat gearriveerde Belgische vogelaars vernamen hoe de zaken er bij stonden zeiden ze alleen maar 'Is het weer zo?'. Een van de andere auto's was vastgeraakt. 'Nou, die hoeft niet op veel hulp te rekenen', grinnikte een van ons. Maar tijdens de terugreis was de stemming toch wat bedrukt. Ieder dacht aan die weergaloze vogel uit het arctische gebied en het onthaal dat hem vandaag ten deel viel.

's Avonds viel op de vogellijn te beluisteren dat de Sneeuwuil vandaag een groot deel van de Maasvlakte bestreek. Let wel, 'bestreek'. Een eufemisme.

G.L.O.

Schetsen van de Sneeuwuil

getekend door Erik van Ommen op 18 maart 1992.

